

“Калк арасында финансылык сабаттуулукту жогорулатуу керек”

Жыл өткөн сайын Кыргызстанда кредит алгандардын саны өсүп, кредит биздин турмуштун ажырагыс бир бөлүгүнө айланган өңдүү. Насыя алуу аркылуу калкыбыздын бир бөлүгү соода-сатык кылса, бирөөсү үй салып, дагы бири мал чарбачылыгын өнүктүрүүдө. Бирок банктарда берилген пайыздык өлчөмдүн жогору болушу, айрым учурларда жарандарыбыздын насыяга алган акчаларын кайра кайтарууда көп кыйынчылыктарды жаратууда. Андыктан, кредиттин пайыздык өлчөмү тууралуу элге кеңири маалымат берүү максатында Улуттук Банктын Тышкы көзөмөл башкармалыгынын банктарга тышкы көзөмөл бөлүмүнүн жетектөөчү инспектору Улан Капаркул уулу менен маектешиптик.

-Айтсаңыз, банк тармагындагы пайыздык чендердин жогору болушу эмне менен шартталган?

- Кредиттер боюнча пайыздык чендердин жогору болуусу арзан жана узак убакытка тартыла турган акча каражаттарынын жетишсиздигине байланыштуу. Андан сырткары, өзүңүздөр байкагандай акыр-

кы учурларда элдин кредит алууга суроо-талабы өсүүдө. 2014-жылдын 1-майына карата жаңыдан берилген кредиттер боюнча орточо теңделген пайыздык чендер улуттук валютада 17,92% түздү, ал эми чет элдик валютада 14,54% болууда.

Жыл башынан бери жаңыдан берилген улуттук валютадагы кредиттердин орточо теңделген пайыздык ченинин

төмөндөп жаткандыгы байкалып, анын төмөндөөсү 3,81 пайызды түздү. Өз кезегинде жаңыдан берилген чет элдик валютадагы кредиттердин орточо теңделген чендери жыл башынан бери 0,55 пайызга кыскарган.

-Кредиттер боюнча пайыздык чендер кантип түзүлөт?

-Банк ортомчулук милдетти аткарып, кимде ашыкча каражат бар болсо, ошолорду банкка тартып, тагыраак айтканда, депозиттер менен кызыктырып, андан түшкөн каражаты керектөөчүлөрдүн муктаждыгына жараша насыя берет. Аманатчылардын өз эрки менен каражатын банкка тартуу менен бирге банк аманат акы үчүн үстөк пайыз төлөйт. Ал эми насыя акча бергени үчүн

банктар карызгерлерден пайыздык төлөмдөрдү алышат.

Насыя берүүдөгү пайыздык чендин өлчөмүнүн түзүлүүсүндө негизинен төмөндөгү көрсөткүчтөр эсепке алынат: тартылган каражаттын баасы, операциялык чыгашалар, кредиттик тобокелдиктер жана киреше тууралуу пландык норма киргизилет.

Жалпысынан кредиттер боюнча пайыздык чендин жөнөкөйлөтүлгөн формуласы төмөндөгү тартипте:

(01.05.2014-жылга карата жаңыдан берилген улуттук валютадагы кредиттердин орточо теңделген пайыздык чени):

01.05.2014-жылга карата орточо теңделген пайыздык чен .	Тартылган мөөнөттүү депозиттер боюнча орточо теңделген пайыздык чендер	Маржа	Кредиттер боюнча тобокелдиктер	Операциялык чыгымдар
17,92%	11,05%	1,72%	2,27%	2,88%

Ошентип, кредиттеги пайыздык чендин негизин тартылган депозиттеги пайыздык чен түзөт

-Кредиттер боюнча пайыздык чендерди төмөндөтүүгө кандай иш аракеттерди жасоо зарыл?

-Пайыздык чендин деңгээли рынок механизми аркылуу аныкталууга тийиш. Ал эми пайыздык ченди төмөндөтүү үчүн:

- Аманаттардын мөөнөтүн узартуу жана көлөмүн көбөйтүү максатында калк арасында финансылык сабаттуулукту жогорулатып, элдин банк секторуна болгон ишенимин арттыруу зарыл.

- Саясий жана экономикалык туруктуулукту бекемдөнүү улантуу.

- Жагымдуу инвестициялык климатты камсыз кылуу. Мындан улам банктар чет элдик каражаттарды пайдалуу шарттарда тартып келүүгө мүмкүнчүлүк алат.

- Финансы секторундагы атаандаштыкты өркүндөтүү, каржы инфраструктурасын өнүктүрүү (мамлекеттик жана жеке фондулук рынокторду, инвестиция институттарын өркүндөтүү).

-Кредиттер боюнча пайыздык чендерди кыскартуу боюнча Улуттук банк тарабынан кандай иш аракеттер жасалып жатат?

-Мындан ары финансы секторунун туруктуу өнүгүшүнө жагымдуу жагдай түзүү үчүн Улуттук банк коммерциялык банктар менен биргеликте “2014-2017-жылдарга карата банк тармагындагы өнүгүүнүн негизги багыттары” деген программалык документ иштелип чыккан. Бул программанын максаттарынын бири – насыялар боюнча пайыздык чендин деңгээлинин төмөндөөсүнө шарт түзүү.

Мындан тышкары Улуттук банк тарабынан микрофинансылык сектордогу пайыздык чендерди оптималдаштыруу боюнча иш-чаралар планы ишке ашырылууда. Ал Пландын алкагында кредиттердин тейлөө наркын оптималдаштыруу, микрофинансылык сектордо баанын түзүлүүсүн изилдөө, ак ниеттүүлүк менен насыя берүү принцибин киргизүү жана финансылык тейлөөдөгү кардарлардын укугун коргоо боюнча чаралар ишке ашырылууда. Жалпысынан айтсак, бул багытта 2017-жылга чейин иш-чаралар пландаштырылган.

Наргиза
КОЗУБАЕВА
naki-86@mail.ru